

અરુણોદય

વર્ષ - ૧

અંક - ૪

જાન્યુઆરી ૨૦૨૩

✉ myvadgam@gmail.com

🌐 nitesh.l.patel

📞 9429407732

કાંકરેજનો ઇતિહાસ - ડૉ.બાબુ પટેલ

કાંકરેજ" શબ્દ આપણી દેશી ગાયના બે બળદોની જોડી પરથી ઉતરી આવેલો છે. જે પ્રદેશમાં સવાઈ અને રવાઈ ચાલના પડછંદ અને શક્તિશાળી બળદો તૈયાર થતા એ આખો પ્રદેશ બે બળદોની જોડી "કાંકરેજ" ઉપરથી કાંકરેજ પ્રદેશ તરીકે ઓળખાવા લાગ્યો.

મૂળ આ પ્રજાતિ મથુરાથી આવી એટલે એનું નામ પણ ત્યાંથી આવ્યું હોઈ શકે. કેમ કે કાંકરેજ શબ્દમાં મથુરાની શૌરસેની ભાષાની અસર દેખાય છે.

દંતકથાઓમાં એવું છે કે..રાજા જનક પાસે એક એકથી ચડિયાતી કાંકરેજ બળદોની જોડ હતી.આબુરાજથી આંજણાઓ આવ્યા ત્યારે અહીંના આખલાઓને નાથીને બળદ બનાવેલા અને ખેતી સાથે જોડાણ કર્યું.

કૃષ્ણ સાથે ભગવાન બલરામ કેટલોક સમય કાંકરેજ તાલુકાના થરામાં રોકાયા હતા. અને બનાસ તટે ખેતી કરી હતી. એ દ્વારકા ગયા ત્યારે જે બળદો મૂકતા ગયા એ કાંકરેજ ઓલાદ..

કાંકરેજ તાલુકાની કાંકરેજ ગાય વિશ્વમાં વખણાય છે.

અહીં કેન્દ્ર સરકારે ગાયના સંવર્ધન માટે પશુ ઉછેર કેન્દ્ર

ખોલેલુ છે. જેની પાસે ગીતા નામની દિવસનું 22 લિટર

દૂધ આપતી દેશી ગાયો છે.

થરાના સુથારોને ભગવાન બલરામે હળનું તૂંગુ બનાવતા શીખવ્યું હતું. એટલે તો આજેય થરાના સુથારો હળ માટે સમગ્ર ઉત્તર ગુજરાતમાં વખણાય છે.

બનાસ નદીનો આ પટ્ટો બીજા બધા કરતા વધારે પડતો કાંકરાળો છે. એટલે તો કાંકરેજનો રેત દુબઈની લેબમાં પાસ થયો અને ચણતર પ્લાસ્ટર માટે વિદેશમાં એક્સપર્ટ પણ થાય છે કાંકરેજ તાલુકાની કાંકરેજ ગાય વિશ્વમાં વખણાય છે. અહીં કેન્દ્ર સરકારે ગાયના સંવર્ધન માટે પશુ ઉછેર કેન્દ્ર ખોલેલુ છે. જેની પાસે ગીતા નામની દિવસનું 22 લિટર દૂધ આપતી દેશી ગાયો છે.

કાંકરેજ તાલુકો બનાસ નદીના કાંઠે વસેલો છે. એટલે કાંકરેજનું મરચું અને ડુંગળી પણ દેશ પ્રદેશમાં વખણાય છે.

આ પ્રદેશમાં વર્ષો સુધી વાઘેલા રાજપૂતોનું રાજ રહ્યું છે. અહીંના રાજાઓ ખૂબ ઉદાર હતા.

એટલે તો એમની જાગીરમાથી બે જાગીર બ્રાહ્મણોને આપી હતી. એમાંની એક રણાવાડા અને બીજી શીરવાડા. તેમજ અન્ય બે જાગીરો જુનાગઢના સિદ્ધ જોગીઓને આપી હતી. એક દેવદરબાર અને બીજી કેવળપુરીની થળી. દેવદરબારનું શાશન નાથ પરંપરાના ઓઘડ સાધુઓ કરતા અને આજેય એમનું એટલું જ પ્રભુત્વ છે.

આ પ્રદેશના અઢારે આલમના કજીયા કંકાસનું નિવારણ આજે પણ દેવદરબારના મહંત કરે છે. હાલે સોળમા ગાદીપતિ તરીકે બળદેવનાથ બાપુ દેવદરબારની ગાદી સંભાળે છે.

નેપાળના રાજકુંવર ઓગડનાથે આ વિસ્તારમાં તપશ્ચર્યા કરી હતી. અને હિંગળાજને પ્રસન્ન કરી સોનાના ઘુઘરા,માદળીયું અને ચૂંદડી લઈ આવ્યા હતા.

ગાદીપતિ પાસે હયાત છે. સમગ્ર પંથકમાં ઠેર ઠેર ઓગડજીના પગલાં પૂજાય છે. એનો પણ ખૂબ લાંબો ઇતિહાસ છે. પણ એ વાતો ફરી ક્યારેક કરીશું.

જે આજે પણ દેવદરબારમાં ગાદીપતિ પાસે હયાત છે. સમગ્ર પંથકમાં ઠેર ઠેર ઓગડજીના પગલાં પૂજાય છે. એનો પણ ખૂબ લાંબો ઇતિહાસ છે. પણ એ વાતો ફરી ક્યારેક કરીશું.

સમગ્ર વિશ્વના ભરવાડ સમાજની ગુરુગાદી કાંકરેજના થરામાં આવેલી છે. જે ઝાઝાવડા તરીકે ઓળખાય છે. જ્યાં કૃષ્ણ ભગવાન રાતવાસો રોકાયા હતા.

શિહોરીમાં એક માત્ર ગાય માતાનું મંદિર આવેલું છે.

અંબેમાતાની આરતીમાં જે નગરીઓનો ઉલ્લેખ આવે છે. એ ત્રાંબાવટી (તેરવાડા) અને કંકાવટી (કાકર) કાંકરેજ પ્રદેશમાં આવેલા છે.

અહીંના સિદ્ધ સંત સદારામ બાપા થઈ ગયા. જેમને ગુજરાત સરકારે ગુજરાત ગરીમા એવોર્ડ આપેલો છે.

અહીંના જૈનો ડાયમન્ડ બજારમાં પંકાયેલા છે. તેમજ રૂનીમાં મોટું જૈન તીર્થ આવેલું છે.

પેશ્વાઓએ રબારીઓની મધ્યસ્થીથી જામપુરાના સ્થાપક જામાજી સાથે સામાજીક સંબંધો બનાવ્યા હતા.

પણ પાછળથી જૈન ઋષિના શ્રાપથી જામપુર નગરનો નાશ થયો હતો. જામપુરના કિલ્લા અને જૈન મુનિના ગારીયાની વાત ફરી ક્યારેક વિગતે કરીશું.

આ પ્રદેશમાં અસંખ્ય પાળીયા અને ખાંભીઓ પણ આવેલી છે. ઉણમાં રાજબાઈ માતા, આકોલીમા રબારીની દીકરી ઝાંઝુ માતા, રૂની ગામમાં બારોટની સાત બહેનો, નગર તેરવાડાની ચેહરબાઈ, બુકોલીમાં કોટડીયા વીર અને માનપુરાના પીર.

બીજી પણ ઘણી વાતો છે. આજેય ખનન દરમિયાન જામપુર, કસરા, તેરવાડા અને કાકર ગામમાંથી અદ્ભુત શિલ્પો મળી આવે છે.

સિદ્ધરાજ જયસિંહે વિધર્મીઓના મોઢેથી બહુચરમાતાના કૂકડા ઓકાવ્યા હતા, એ મડદા ભરેલી લાલ કુઈ પણ કસરા ગામની સીમમાં આવેલી છે. તેમજ મોઢેરા જેવું જ ખંડીત સૂર્યમંદિર જામપુરમાં આવેલું છે.

પાટણના સ્થાપક વનરાજ ચાવડાનું રાજતિલક કાંકરેજની જૈન દીકરી શ્રીદેવીએ કર્યું હતું. અને પાટણ વસાવવા પૈસાની મદદ કરી હતી.

જો હજું પણ ખાંખાખોળા કરવામાં આવે તો ઘણુંય નીકળે એવું છે. જગ્યા અને સમયના અભાવે કેટલીક વાતો ટાળી છે. તમારા ધ્યાનમાં આવી કોઈ ઘટના, પ્રસંગ કે ઇતિહાસ હોય તો મને મોકલી આપજો..

આપણે સાથે મળીને કાંકરેજનો સાચો ઇતિહાસ લખીએ..

- ડૉ.બાબુ પટેલ

સંપર્ક : 9427085012/9998685012

YouTube ઉપર મુકવામાં આવેલી અમારી નવીન YouTube ચેનલ "Talks with Nitin" ની મુલાકાત લઈ Subscribe કરશો એવી વિનંતી.

૩, જાન્યુઆરી - બનાસના લોક સેવક સ્વ. ગલબાભાની પૂણ્ય તિથિ નિમિત્તે વિશેષ અહેવાલ.

વડગામ મહાલ ના નળાસર ગામની ઘરતી પર જન્મ લઈ બનાસકાંઠાની ઘરતી ને પોતાની બુદ્ધિ પ્રતિભા અને કુનેહ દ્વારા ઉજ્જવળ બનાવનાર સ્વ.શ્રી ગલબાભાઈ નાનજીભાઈ પટેલે એક વિશિષ્ટ વ્યક્તિ તરીકે ની આગવી છાપ થી બનાસકાંઠા ના પનોતા પુત્ર તરીકે આગવુ સ્થાન પ્રાપ્ત કર્યુ હતું. બનાસકાંઠા જિલ્લા ના ઇતિહાસ માં અમર થઈ જનાર ગલબાભાઈ પટેલ માં એક વિશિષ્ટ વ્યક્તિત્વ છુપાયેલુ હતું. આ વ્યક્તિ ને વેણીચંદ સાહેબે નિહાળ્યું અને તેઓના મુખ માંથી શબ્દો શરી પડ્યા: “મેલા ફાળિયાની નીચે ઝગારા મારતા કપાળ મા ભાવિના કઈક વિશિષ્ટ લેખ લખાયેલા લાગે છે.” પણ શરૂઆત માં તો નસીબની એ રેખાઓ ગુંચવાઈ ગઈ હતી. ફાળિયાના વળ ની જેમ દુઃખે ગલબાભાઈની ચોતરફ ભીંસ લીધી હતી. ગલબાભાઈ ના પિતા નાનજીભાઈ ખેતી કરનારા અને ખાદેપીઢે સુખી એવા મધ્યમ વર્ગ ના ખેડૂત હતા. અનેક બાધાઓ અને માનતાઓ પછી પગલીના પાડનાર ગલબાભાઈનો જન્મ થયો અને મોટી ઉમર સુધી જિંદગી ના અંધારા માં અટવાયેલા એ દખંતિને ટેકણ લાકડી પ્રાપ્ત થઈ. પરંતુ પિતાને બાળકનુ સુખ અને બાળકને પિતાની છત્રછાયા નસીબ માં નહી હોય એટલે માત્ર બે વર્ષ ની માસુમ વયે ગલબાભાઈના પિતા અનંતની યાત્રા એ ઉપડી ગયા. એ વખતે ઘરમા માતાના ડૂસકા સિવાય બધુ જ શૂન્ય હતુ. વૈધવ્ય ના ઘા ને જીરવી ન શકનારા ગલબાભાઈના માતા હેમાબેન પણ માત્ર છ મહિના બાદ પતિના પગલે સ્વર્ગે સિધાવ્યા. ટૂંકા ગાળામા માસુમ વયે માતા-પિતાને ગુમાવનાર ગલબાભાઈ અનાથ થઈ ગયા. પરંતુ નાનજીભાઈના નાના ભાઈ દલુભાઈ અને દલુભાઈ ના પત્તિ મેનાબેને ગલબાભાઈનુ જીવની જતન કરીને તેમનો દશ વર્ષ સુધી ઉછેર કર્યો. ગલબાભાઈના મોટા કાકા ધનરાજભાઈ નળાસર ગામના પટેલ હોઈ મોટાભાગે પટલાઈમા જ વ્યસ્ત રહેતા, પરંતુ તેમ છતાય માતા-પિતા વગરના ભત્રીજાને તેઓ અંતર થી ચાહતા. બાળપણ માં ગામ ની સીમ માં ઢોર ચારવા જતા ગલબાભાઈનુ મન સીમ માં કે ઢોરોમા ન લાગતુ. તેમને તો ભણવુ હતું, પણ નળાસર માં નિશાળ ક્યા હતી ?

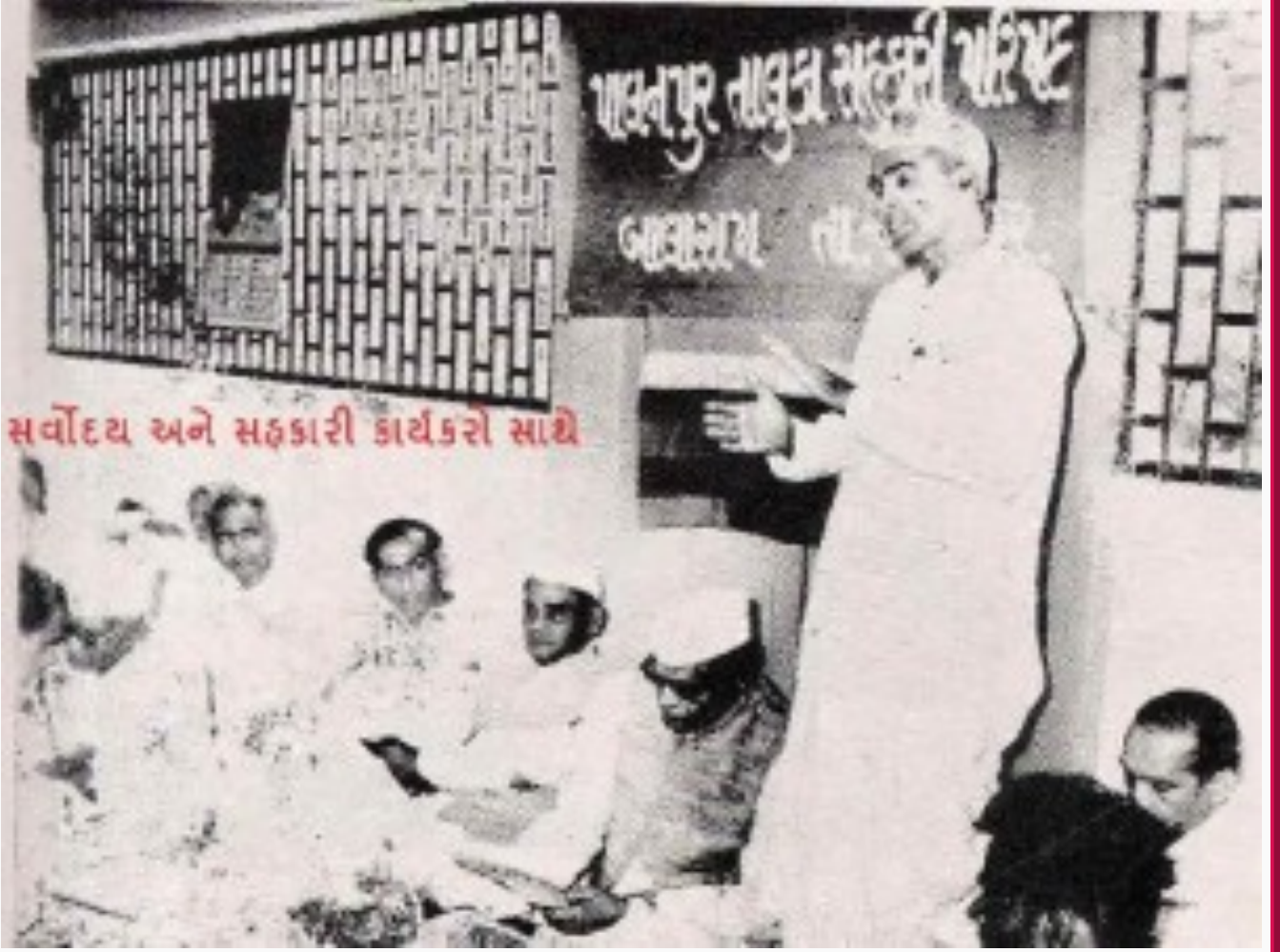
જલોત્રા મુકામે ,સભાને સંબોધતા

ગામ મા એક માત્ર ભણેલા ગલબાભાઈની બાવા ઢોર ચરાવતાગલબાભાઈની ભણતર પ્રત્યેની તીવ્ર જિજ્ઞાસા વૃત્તિ ને પામી ગયા અને એક ગલબા એ બીજા ગલબાને ભણાવવાનું શરૂ કર્યું.પાછળ થી દલુભાઈને આ વાતની ખબર પડતા તેઓએગલબાભાઈ ને પ્રથમ મજાદર અને બાદ માં તેમના મોસાળ વાસણા માં મૂક્યા. ગલબાભાઈ એ વાસણાની પાસે આવેલ કાણોદરની શાળા મા સાતમા ધોરણ સુધીનો અભ્યાસ કર્યો. બારવર્ષ ની વયે કાકા-કાકીની છત્ર છાયા ગુમાવ્યા બાદ ગલબાભાઈ ને મોસાળ માં મૂળી માસીને ઘેર જ રહેવાનું થયું.તેઓ કાણોદર માં પોતાની આગવી પ્રતિભાથી વિદ્યાર્થીઓ માં છવાઈગયા,તેઓએ ગામના હરિજનભાઈઓ ને પણ કોઈ પણ જાતના ભેદભાવ વગર પોતાના મિત્રો બનાવ્યા.ગલબાભાઈએ ગામના વાણોતર બેચરભાઈની દુકાન માં વગર પગારે નોકરી કરી

ભણતરની સાથે ગણતર માં ખૂબ આગવી સૂઝ કેળવી.ગલબાભાઈને કોઈ પણ કામ કરવામાં નાનપ ન લાગતી, ઝાડું કાઢવું, વાસણ માંજવા, ખાટલા પાથરવા જેવા કામોનીગલબાભાઈને કોઈ સુગ ન હતી.ભણ્યા બાદ ગલબાભાઈ એ મુંબઈની વાટ પકડી. અહી તેઓએ મુસલનમાનભાઈઓએ બનાવેલ ભેંસોના કોઠા ઉપરથી પ્રેરણા મેળવી ભેંસો નો કોઠો બનાવ્યો.કદાચ બનાસડેરીના સાચા

શિલ્પી તરીકે ના પગલાની શરૂઆત અહીથી જ થઈ હશે.આજની બનાસડેરી ની એક નાની પ્રતિકૃતિ સને ૧૯૪૦માં ગલબાભાઈએ મુંબઈ મા સર્જી હતી.ઈ.સ.૧૯૪૨ મા હિન્દ છોડો આંદોલને દેશભરને ઘુજાવી મુક્યું હતું. હજુ દેશી રાજ્યો પોતાની મસ્તીમાં મસ્ત હતા.એ વખતે પાલણપુર સ્ટેટના નવાબે જીરૂ અને રોકડીયા પાકો પર ટેક્સનાખતા ખેડૂતો ખળભળી ઉઠ્યા.ત્યારે બારડોલી સત્યાગ્રહની આગેવાની લેનાર સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલ ની જેમ ગલબાભાઈ પટેલે પણ ખેડૂતોની આગેવાની લઈ ખેડૂતોના વિવિધવેરાઓના સુધારા માટે એક એડવાઈઝરી બોર્ડ ની સ્થાપના કરી.ગલબાભાઈની છાપ એક પ્રામાણિક વ્યક્તિ તરીકેની હોઈ સીધા સાદા પરંતુ ઉચ્ચ કક્ષાની બૌદ્ધિક પ્રતિભા ધરાવતાગલબાભાઈ સૌ કોઈના પ્રિય બની ગયા.

દેશ આઝાદ થતા ગલબાભાઈ તેમના કાર્યો ને લઈ એક સામાજિક નેતા તરીકે ઉભરી આવ્યા અને તેઓએ સને ૧૯૪૮મા ભારતીય રાષ્ટ્રીય કોંગ્રેસ માં પ્રવેશ કર્યો. આ સાથે તેઓએ સહકારી ક્ષેત્ર માં પણ ઝપલાવ્યું. એ વખતે અનેક અવરોધો પાર કરી ખેડૂતોને સમજાવી ગામે ગામ ફરી સહકારી મંડળી સ્થાપવામા તેઓ એ સફળતા મેળવી. તેઓએ ખેડૂતોને મંડળીના શેર લેવડાવ્યા. અને સભ્યો પુરા ન થતા વેપારીઓને પણ સમજાવટથી મંડળીમા સમાવ્યા. તેઓ એ જિલ્લાની સૌ પ્રથમ મંડળીની સ્થાપના સને ૧૯૪૯ મા છાપી માં કરી. ૧૯૫૧ માં પાલનપુર તાલુકાના સેદ્રાસણ ગામ માં પૂ.રવિશંકર મહારાજ અને પૂ.મુનીસંત બાલજી મહારાજની હાજરીમાં તેઓએ એક ભવ્ય ખેડૂત સમેલન નું આયોજન કર્યું. જેમા જિલ્લા ખેડૂત મંડળની સ્થાપના કરવામા આવી અને તેઓ આ મંડળ ના સ્થાપક પ્રમુખ બન્યા. ભારે લોકચાહનાને કારણે ગલબાભાઈ ૧૯૫૨મા કોંગ્રેસના ધારાસભ્ય તરીકે ચૂંટાઈ આવ્યા અને જનસેવા કરવા લાગ્યા. ધારાસભાનુ સત્ર ન ચાલતુ હોય ત્યારે તેઓ ગામડા ખુંદતા અને ગરીબ પ્રજાજનો પાસે જઈ તેમની નાની નાની વાતો અને સમસ્યા સાંભળતા. આજે પણ પછાત તરીકે ગણાતા બનાસકાંઠાની એ વખતે શુ દશા હશે એ કલ્પી શકાય તેમ છે. ખેડૂતોની કફોડી દશા જોયા બાદ તેઓએ કૂવા ઉપર સિંચાઈ માટે એંજિન મૂકવાના વિચાર ને સાકાર કર્યો. જેના માટે તેઓએ એન્જીન મેળવવા નળાસર - ટીમ્બાચૂડી ઈરીગેશન સોસાયટીની સ્થાપના કરી મશીન ઉપલબ્ધ કરાવ્યા. તેઓએ વણકરભાઈઓ માટે વીવર્સ સહકારી મંડળની સ્થાપના કરી અને આ મંડળ ના પ્રમુખ તરીકે હરિજનભાઈને બેસાડી પોતે સભ્ય તરીકે જોડાયા.

પછાત બનાસકાંઠાના ખેડૂતો ભારત દેશ શુ છે ? એ સમજી શકે એ માટે ખેડૂતોને ભારત દર્શન કરાવવા સ્પેશ્યલ ટ્રેન નુ આયોજન કર્યુ અને ૪૦૦ ખેડૂતોને ભારત ના દર્શન કરાવ્યા.

ખેડૂતો કુવા જેવા ગામમાં ફૂપમંડૂક સમાન જીવે એ વાત દીર્ઘદ્રષ્ટિ ના સ્વામી ગલબાભાઈ ને શી રીતે પાલવે ? એટલે જ તેઓ એ પછાત બનાસકાંઠાના ખેડૂતો ભારત દેશ શુ છે ? એ સમજી શકે એ માટે ખેડૂતોને ભારત દર્શન કરાવવા સ્પેશ્યલ ટ્રેન નુ આયોજન કર્યુ અને ૪૦૦ ખેડૂતોને ભારત ના દર્શન કરાવ્યા.

દ્રીભાષી મુંબઈ રાજ્યના ટૂકડા થતા ગુજરાતની એક અલગ રાજ્ય તરીકે સ્થાપના થઈ એ વખતે ડીસા ખાતે જિલ્લા ખેડૂત મંડળ નુ અધિવેશન યોજાતા તેઓએ ખેડૂતોના હિત માટે આ અધિવેશન મા રચનાત્મક સૂચનો કર્યા હતા. તેમની કાર્ય કરવાની રીત આગવી છતાં નિરાળી હતી. તેમનુ જીવન “High Thinking” ના ઉચ્ચ વિચાર ને વરેલુ હતું. કર્તવ્ય ની આગવી કેડી પર ફૂચ કરતા કરતા ભારે લોકચાહનાને લઈ ગલબાભાઈ આગળ જતા “ગલબા કાકા” ના હુલામણા નામે ઓળખાવા લાગ્યા.

ગલબાકાકા એ રાજકીય અને સહકારી ક્ષેત્ર સિવાય સમાજ સુધારણા પ્રત્યે પણ વિશેષ યોગદાન આપ્યુ હતુ. એ વખતે સેદ્રાસણ મુકામે યોજાયેલ સમગ્ર આંજણા જાતિ સંમેલન માં કન્યાકેળવણી , મરણ પાછળ ખોટા ખર્ચ ન કરવા , રોવા કુટવાનો રિવાજ બંધ કરવો, બાળ વિવાહ પ્રતિબંધ, અંધશ્રદ્ધા નાબુદી, સાક્ષરતા જેવા અગિયાર સુધારાઓ ગલબાકાકાએ રજુ કરી પોતાના સમાજ ને રૂઢિગત વિચાર થી મુક્ત કરવા પ્રયત્નો કર્યા હતા. તેઓએ દાડ અને અફીણ જેવા માદક પદાર્થો નો પણ ખુલ્લેઆમ વિરોધ કર્યો હતો.

ગુજરાતમાં લોકલ બોર્ડ નુ વિસર્જન થતા પ્રથમ પંચાયતી રાજ અમલ મા આવ્યું .એ વખતે તેમણે પક્ષીય રાજકારણ ન લાવવાનો તમામ પક્ષો ને અનુરોધ કર્યો હોવા છતાં કોંગ્રેસે ચૂંટણી લડવાનુ નક્કી કરતા તેઓ કોંગ્રેસ થી દૂર રહીને પણ વડગામ તાલુકા પંચાયત ના પ્રમુખ તરીકે ચૂંટાયા હતા. તેમના અનેક પ્રયાસ છતાં કોંગ્રેસે જ્યારે જિલ્લા પંચાયત ના ઉમેદવાર તરીકે તત્કાલીન મહેસૂલ પ્રધાન શાંતિલાલ શાહ ને ટિકીટ આપી ત્યારે ગલબાકાકાએ કોંગ્રેસ નો વિરોધ કર્યો અને એ વિરોધ રૂપે તેઓએ ખેડૂત પ્રતિનિધિ તરીકે શ્રી પોપટલાલ જોષીને જિલ્લા પ્રમુખ તરીકે ની ચૂંટણી માં સહકાર આપી વિજયી બનાવ્યા હતા. તેઓ પોતે પણ ૧૯૭૮મા જિલ્લા પંચાયત ના પ્રમુખ તરીકે બિનહરીફ ચૂંટાયા હતા.

આજે આપણે ગલબાકાકાને બનાસ ડેરીના પ્રણેતા માનીએ છીએ ત્યારે ગલબાકાકાએ એ વખતે ડેરીનો પાયો કઈ રીતે નાખ્યો હતો એ જાણવું રસપ્રદ રહેશે. બનાસ ડેરીનું જ્યારે કોઈ અસ્તિત્વ ન હતું ત્યારે ખેડૂતોને દૂધના વધુ ભાવ મળી રહે તે માટે તેઓએ મહેસાણા ડેરીનો સંપર્ક કર્યો હતો અને તેમના કહેવાથી ખેડૂતોએ મહેસાણા ડેરીમા દૂધ મોકલવાનુ શરૂ કર્યુ હતુ.

બનાસકાંઠા ના ખેડૂતો છેક મહેસાણા સુધી દૂધ ભરાવવા લાંબા થાય છે ત્યારે કેમ આપણા જિલ્લા માં જ ડેરી ની સ્થાપના ન કરવી ? એવો ક્રાતિકારી વિચાર ગલબાકાકા ના મનમાં સ્ફુર્યો અને તેમના મક્કમ મનોબળ અને અવિરત પ્રયાસ થી ૧૯૭૯ માં બનાસકાંઠા જિલ્લા સહકારી દૂધ ઉત્પાદક સંઘ ની રચના થઈ, જેના તેઓ સ્થાપક પ્રમુખ બન્યા અને અનેક પ્રયત્નો ના અંતે ૧૯૭૦મા પાલનપુરમાં વિશાળ જગ્યા માં બનાસડેરીની સ્થાપના થઈ. બનાસડેરી આજે કુદકેને ભુસકે પ્રગતિના પંથે ગતિ કરી રહી છે, ત્યારે આ વિકાસ ના મૂળમાં , પાયામાં ગલબાકાકા જેવી દીર્ઘદ્રષ્ટિ ધરાવતી વ્યક્તિનું મહાયોગદાન સમાયેલુ છે એ વાત વિસારી શકાય તેમ નથી.

ગલબાભાઈ ની વિરલ સમશામ યાત્રા - પાલનપુર થી છેક નળાસર સુધી

તા.03-09-૧૯૭૩ના રોજ ગામડાના એક મુસ્લિમભાઈના ખબર અંતર પૂછવા પાલનપુરની હોસ્પિટલ માં ગયેલા ગલબાકાકા પોતે હોસ્પિટલમાં જ બિમાર થઈ ગયા અને ઈજેક્શન નારિએક્શન ના કારણે તેઓ ત્યાંજ ઢળી પડ્યા.આમ નળાસર ની ઘરતી પર જન્મ લઈ સમગ્ર બનાસકાંઠા ની ઘરતી ને પાવન કરતા કરતા સૂર્ય જેવું પ્રતાપી જીવન જીવી જનાર ગલબાકાકાના જીવનનો અસ્ત પણ એક ભાઈ ના ખબર અંતર પૂછવા ટાણે થયો એ ઘટના પૂરવાર કરે છે કે ,જીવન ના અંત સુધી ગલબાકાકાના હૃદયમા બીજા માટે કઈક કરી છૂટવાની ભાવના સમાયેલી હતી.પોતાની વિદાય થી જિલ્લાની હજારો આંખોને ચોધાર આંસુએ રડવા મજબૂર કરનાર ગલબાકાકા આજે આપણી વચ્ચે સદેહે હયાત નથી પણ તેમના સેવા કાર્યોની ફેલાયેલી સુવાસ જાણે આપણને કહી રહી છે તેઓ હજુ અહી જ છે.....અહી જ છે.....અને એ રીતે ગલબાકાકા અજર અમર બની જિલ્લાવાસીઓના દિલોમા કાયમના માટે વસેલા રહેશે એ નિર્વિવાદ હકીકત છે...

ઉપરોક્ત લેખ નેશનલ વેલ્ફેર ફાઉન્ડેશન પાલનપુર ના સૌજન્યથી-પ્રમુખ:-સૈયદ શરીફ ચશમાવાલા)

(ફોટોગ્રાફ્સ:-વિપુલ ચૌધરી -(કરનાળા) અને નિતિન -(વડગામ)

ગુજરાતનાં ૮૬ કલા-વારસા સંવર્ધકોને “અતુલ્ય-વારસો આઈડેન્ટીટી એવોર્ડ - ૨૦૨૨” એનાયત કરવામાં આવ્યો

હિસ્ટોરિકલ એન્ડ કલ્ચરલ રીસર્ચ સેન્ટર દ્વારા “અતુલ્ય-વારસો આઈડેન્ટીટી એવોર્ડ - ૨૦૨૨” જાહેર કરવામાં આવ્યો હતો જે અંતર્ગત ૧) ઇતિહાસ અને પુરાતત્વ, કલા અને સંસ્કૃતિ, ૨) પર્યાવરણ અને જળ સંરક્ષણ, ૩) પ્રદર્શિત કરી શકાય તેવી કલાઓ (ચિત્ર, સંગીત, રંગોળી, હસ્તકલા વગેરે), ૪) લેખન અને પ્રકાશન, ૫) હેરીટેજ પ્રવાસન આ પાંચ ક્ષેત્રમાં સારી કામગીરી, ફરજ નિભાવી રહેલ અને ઓછા પ્રચલિત હોય તેવા વ્યક્તિ, સંસ્થા, સમુદાયને સન્માનિત કરવામાં આવ્યા હતા. આ એવોર્ડ વિતરણ કાર્યક્રમ ગત ૨૫ ડિસેમ્બરનાં રોજ IATE, ગાંધીનગર ખાતે આયોજિત કરવામાં આવ્યો હતો. ઉપરોક્ત વિષયનાં જ તજજ્ઞો દ્વારા આ એવોર્ડ એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો જેમાં જાણીતા સામાજિક કાર્યકર્તા શ્રી અનારબેન પટેલ મુખ્ય અતિથી તરીકે ઉપસ્થિત રહ્યા હતા, જ્યારે જાણીતા લેખક અને ચિંતક શ્રી કિશોર મકવાણા, ગુજરાત સાહિત્ય અકાદમીનાં મહામાત્ર ડૉ. જયેન્દ્રસિંહ જાદવ, રોયલ પરિવારમાંથી અને હેરિટેજ પ્રવાસન સમિતીનાં સક્રિય સભ્ય શ્રી પુંજાબાપુ વાળા, જાણીતા પર્યાવરણવિદ્ શ્રી મનીષ વૈદ અને સંસ્થાનાં મેનેજીંગ ટ્રસ્ટીશ્રી કપિલ ઠાકર વિશેષ ઉપસ્થિત રહ્યા હતા.

કાર્યક્રમનો શુભારંભ વંદે માતરમનાં સંપૂર્ણ ગાન બાદ દીપ પ્રાગટ્ય દ્વારા કાર્યક્રમ પ્રારંભ થયો હતો. સૌપ્રથમ ગુજરાતભરમાંથી આવેલ કર્મવીરોને ધ્યાનમાં રાખી “જય જય ગરવી ગુજરાત” ગાનથી સમગ્ર હોલ ગુંજી ઉઠયો હતો. પછીથી જિલ્લાવાર એવોર્ડ વિતરણની વિધિ ચાલુ રાખવામાં આવી હતી અને વચ્ચે વચ્ચે મહાનુભાવો તથા એવોર્ડ લેનાર એવોર્ડ લેનારશ્રીઓનું વ્યક્તવ્ય ચાલુ રખાયું હતું. આ ઉપરાંત આ કાર્યક્રમ દરમ્યાન ટીમ અતુલ્ય વારસો દ્વારા ગુજરાતનાં સૌ નામાંકિત અને હેરિટેજ પ્રેમીઓની ઉપસ્થિતિમાં એક નવા અભિયાનનો શુભારંભ કરવામાં આવ્યો હતો જેનું નામ છે ‘વાત વતનની’, રાજ્યમાં, રાજ્ય બહાર અને દેશ બહાર વસવાટ કરતા વતનના લોકો દ્વારા વતનનાં વારસાને ઉજાગર કરવા માટેનો એક પ્રયાસ આ અભિયાન દ્વારા અમલી મુકવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું. જે થકી વધુને વધુ ગુજરાતીઓને જોડવાની બાબતો માર્ગદર્શન આપવામાં આવ્યું. કાર્યક્રમના આયોજક શ્રી કપિલ ઠાકરએ જણાવ્યું હતું કે આ એક શુભ શરૂઆત છે. હજુ સાથે મળીને એકબીજાના સહયોગથી સ્થાનિક વારસો ઉજાગર થાય, ગુજરાત હેરિટેજ અને પ્રવાસન ક્ષેત્રે આપસીના સહયોગ થકી આગળ વધે અને કલાની યોગ્ય કદર થાય અને તેનું યોગ્ય વળતર મળી રહે એ માટે સંયુક્ત પ્રયાસોમાં આગળ વધીશું. આગામી સમયમાં કલા-વારસા ક્ષેત્રે કાર્યરત નાના બાળકોને પ્રોત્સાહિત કરવાનો કાર્યક્રમ અતુલ્ય વારસો સંસ્થા દ્વારા માર્ચ માસમાં જાહેર કરવામાં આવશે જે થકી કલા, લેખન, ચિત્ર, નૃત્ય, અભિયાન જેવા ક્ષેત્રે કાર્યરત અને સક્રિય બાળકોને વધાવામાં આવશે.

અંધશ્રદ્ધા વિરોધી કાર્યદોલાવો

રાપર, તા. ૨૭ : ઈસાર સંસ્થા, યુનિસેફ ગુજરાતના સહયોગથી ‘સચવારો મારો-તમારો-આપણો સોનો’ કાર્યક્રમ અંતર્ગત ૨૫૦થી વધારે વાગડના કિશોર-કિશોરીઓના સન્માન કાર્યક્રમમાં અંધશ્રદ્ધા નિવારણનો ભારત જન વિજ્ઞાન જાથાનો ચમત્કારોથી ચેતોનો લોકજાગૃતિ કાર્યક્રમ સફળતાથી સંપન્ન થયો હતો. વાગડ પંથકમાં અંધશ્રદ્ધા નિવારણ કાર્યક્રમ ગામડે-ગામડે જાગૃતિ માટેના પ્રયાસો જરૂરી છે. જાથાનો દસ હજારમાં કાર્યક્રમ સફળતાથી સંપન્ન થયો હતો. અંધશ્રદ્ધા નિવારણ કાર્યક્રમનું વૈજ્ઞાનિક પદ્ધતિથી ઉદ્ઘાટનમાં દીપકભાઈ તેરેયા, વૈશાલીબેન સોદાગર, લોકગાયિકા ક્લાકાર વનિતાબેન પટેલ, ઈસાર સંસ્થાના સેજલબેન જોષી, મયલના સરપંચ હુસેનભાઈ ખલીફા, દિનેશભાઈ મારવાડા, દિપ્તીબેન ઠક્કર, માણસુરભાઈ ગઢવી, પિન્ડુભાઈ વાઘલા, જાદુગર શ્રી ગજજર, શિવજી કાનાભાઈ, ભક્તિબેન રાજગોરની હાજરીમાં ચમત્કારિક પ્રયોગથી કરવામાં આવ્યું હતું.

ઈસાર સંસ્થાના સેજલબેન જોષીએ ઉદ્ઘાટનમાં જણાવ્યું કે, વાગડ પંથકમાં અંધશ્રદ્ધા નાબૂદી ચમત્કારોથી બચવા જાથા દ્વારા વાગડમાં અભિયાન હાથ ધરાયું અભિયાનની તાતી જરૂરિયાત છે. ૨૫૦ કિશોર-કિશોરીઓના સન્માનમાં જાથાનો કાર્યક્રમ ઉપયોગી સાબિત થશે તે હેતુથી આયોજન કરવામાં આવ્યું છે. કાર્યક્રમના અભિયાન દીપકભાઈ તેરેયા, લોકગાયિકા વનિતાબેન પટેલ, માણસુરભાઈ ગઢવી, વૈશાલીબેન સોદાગર, સરપંચ હુસેનભાઈ ખલીફાએ પ્રાસંગિક પ્રવચન કર્યા હતા. જાથાના રાજ્ય ચેરમેન-એડવોકેટ જયંત પંડ્યાએ જણાવ્યું કે, ઈસાર સંસ્થાની વાસ્તવિક કામગીરીની જાથા કદર કરે છે. જાદુગર મુકેશ ગજજરે હાથચાલાક્રીના પ્રયોગનું નિદર્શન કર્યું હતું. અંધશ્રદ્ધા ગોહિલ, ભક્તિબેન રાજગોર, ભાનુબેન ગોહિલ, વિપુલ ગોસ્વામીએ ભાગ લીધો હતો.

લખશું એક ગઝલ એવી કે,
કાગળ પર અજવાળું કરશે. - ક. પા.

આજનો વિચાર

પોતાના કામને સાહીએ

પ્રત્યેક વ્યક્તિની પાસે એક ગુપ્ત ખજાનો હોય છે અને વ્યક્તિ પુદ્ પોતાની પાસેની એ મૂલ્યવાન સંપત્તિ વિશે સાવ અંધારામાં હોય છે. જો વ્યક્તિ એને જાણતી હોય તો એ આવી ધોર ઉદ્ઘોષિતાથી ભરેલી, સ્પેસથી ઉકળતી, નિરાશાના બોજથી લદાયેલી, ગમગીનીથી ભેવડ વળી ગયેલી જિંદગી શા માટે જીવતો હોય ! અરે, તમારી પાસેની આ મૂલ્યવાન સંપત્તિની તમને જાણ હોય, તો ચિત્તના આનંદ કે મનોરંજન માટે ફિલ્મ કે ટીવી પાસે જવાની પણ કોઈ જરૂર નથી અને પોતિકી જિંદગીના મેનેજમેન્ટના વિચારોની ગુંચ ઉકેલવાની પણ આવશ્યકતા નથી.

તમારી પાસેની સંપત્તિ તમને સદાય ખુશ રાખશે અને વળી તમારી એ ખુશી તમે બીજાને મોજથી વહેંચી શકશો. આ સૌથી મોટી સંપત્તિ છે પોતાના કામમાંથી આનંદ પ્રાપ્ત કરવાનો કીમિયો. કામ ભલે નાનું હોય, સામાન્ય હોય, બહુ ઓછી આવક આપનારું હોય, પણ તમે જો એ કામ આનંદભરે કરશો તો તમને ભીતરમાંથી આનંદ આવશે અને બીજાને પણ એ આનંદ વહેંચી શકશો. તમે ચોકીદાર હો કે સીઈઓ હો, રીલાયન્સ હો કે પાયલોટ હો, પેપર નાખતા ફેરિયા હો કે પછી કંપનીના એક્ઝિક્યુટિવ હો, નિરક્ષર મજૂર હો કે વિદ્વાન પ્રાધ્યાપક હો, પણ જો તમે તમારું કાર્ય કે તમારો વ્યવસાય આનંદ, એકાગ્રતા અને તન્મયતાથી કરશો તો તમને અદ્યમ ઉત્સાહ મળશે અને તમારું હાસ્ય બીજાના આનંદ અને સ્નેહનું કારણ બનશે. આથી તમારા કામને ખૂબ ચાહો, ઉત્સાહથી કરતા રહો અને એમાંથી મળતો આનંદ સહુને વહેંચતા રહો. કારણ એટલું જ કે તમે જે દુનિયાને આપો છો, તે જ દુનિયા તમને ભમણું કરીને પાછું વાળે છે. આથી આપણી સહુથી મોટી સંપત્તિ છે આપણા કામને ચાહવું તે. આને માટે તમારે કોઈ ધન-સંપત્તિ વાપરવી નહીં પરંતુ અને સામેથી સ્નેહ અને સદ્ભાવ રૂપી અઢળક સંપત્તિ પામશો.

દુમારપાળ દેસાઈ

(સૌજન્ય : ગુજરાત વિચારકોશ ટ્રસ્ટ)

અભિલાષા વગરનું જીવન કદી પણ ન જીવવું. અભિલાષા ન હોય તો લાચાર બની જવાય. અભિલાષા વગરનું જીવન ચીંથરેહાલ સ્થિતિ જેવું છે . . . પૂજ્ય શ્રીમોટા વચનામૃત. પૃ-115

ગઝલ : દીવો - કમલ પાલનપુરી

માન તું રાખ દીવો બળે ત્યાં સુધી.
રોક વિલાપ દીવો બળે ત્યાં સુધી.

હોય સંતાપ દીવો બળે ત્યાં સુધી.
પુણ્ય ને પાપ દીવો બળે ત્યાં સુધી.

છોડ મોકાણ દીવો બળે ત્યાં સુધી,
જાતને જાણ દીવો બળે ત્યાં સુધી.

આપમેળે આ નાટક તો ભજવાય છે,
છોડ ઉચાટ દીવો બળે ત્યાં સુધી.

શ્વાસ સાથે સદંતર અજંપા રહે,
ભેળવો જાપ દીવો બળે ત્યાં સુધી.

જિંદગીભર જરી થાક ખાધો નથી,
સુખ હવે આપ દીવો બળે ત્યાં સુધી.

કોઈનું મન દુભાયું હશે તો 'કમલ',
લાગશે શ્રાપ દીવો બળે ત્યાં સુધી.

લેખક: વિષ્ણુસિંહ ચાવડા પેથાપુર

ઐતિહાસિક નગર આતરસુંબા

vishnusinghchavda@gmail.com

 ChapRaj

વેત્રવતી વાત્રક વૃત્રઘ્ની ઉર્ફે કાશ્યપગંગા જે માર્કણ્ડેય પુરાણ પ્રમાણે પારિત્રાય નામના પહાડ માથી નીકળે છે. પદ્મપુરાણ પ્રમાણે કાશ્યપઋષિની લાવેલી ગંગાના જુદા જુદા ફાંટાઓમાનો આ એક ફાંટો છે. સાભ્રમતી (સાબરમતી) હાથમતી, વેત્રવતી, આદિ ગુજરાતની પૂર્વોત્તરમાં વહેતી નદીઓએ કાશ્યપે લાવેલી ગંગાના ફાંટા કહેવાય છે.

શ્રી ઉત્કલેશ્વર મહાદેવ મંદિર થી થોડાક અંતરે ૮ કિલોમીટર દૂર ભયાનક જંગલના આ માર્ગે બાવળના ખુબ વૃક્ષો, જંગલ અને લપસણી જમીન છે. લોકમાતા વાત્રક નદી આ સ્થળે એક મહારાણી સમાન ગૌરવવંતી દેખાય છે. એ જગ્યાએ એક ઐતિહાસિક નગર આવેલું છે. જેનું નામ આતરસુંબા છે.

આતરસુંબા એ રજવાડા વખતનો એક સ્ટેટ હતું. જેમાં મકવાણા ઝાલા રાજપૂતો રાજ કરતા હતા. બાદમાં એક સમયે ગાયકવાડ સરકારની સત્તા પણ આવી ગઈ. એ વખતે આંતરસુંબા તાલુકા મુખ્ય ગામ બનાવેલું પણ પાછળથી આતરસુંબા તાલુકાને કપડવંજ તાલુકામાં ભેળવી દેવામાં આવ્યો છે. એ રીતે હાલ તે કપડવંજ તાલુકાનું એક અગત્યનું કામ છે.

એવું કહેવાય છે કે, આતરસુંબા માં ગાયકવાડ સરકાર અંતર્ગત સૂબાનું સાસન હતું તે ઉપરથી આતરસુંબા નામ પડ્યું હતું. બીજી એક લોકવાયકા એવી પણ છે કે નજીકમાં ઐત્રી ઋષિનો આશ્રમ હતો. તેમના નામ ઉપરથી ઐત્રી સૂબા નામ પડેલું. કાળક્રમે ઐત્રી સૂબા માંથી અપભ્રંશ થઈ આતરસુંબા નામ પડ્યું છે. તેવી લોકવાયકા છે.

અરુણોદય - જાન્યુઆરી ૨૦૨૩

www.vadgam.com

આ ગામ રજવાડા વખતનું છે. ચારે તરફથી જૂનો કોટ આવેલો છે. કપડવંજ દરવાજો, વાસણાનો દરવાજો, નદીનો દરવાજો, હરીજન બારીએ ચાર કોટનાં દરવાજા હતા. તે દરવાજાની બહાર અડીને વેરો(ખાઈ) આવેલો છે. તેના ઉપર એક ઘણો મજબૂત પુલ બાંધેલો છે આતરસુંબાનો વિસ્તાર ક્ષેત્રફળ ૨.૯ ચોરસ માઈલ છે.

આ ગામ વાત્રક નદી કિનારા ઉપર આવેલું છે નદી ઉપર રુકમણી ઘાટ અને વલ્લભ ઘાટ દાનવીરો એ બંધાવી આપ્યા છે. એક જૂની વાવ પણ છે પાણી માટેના કુવાઓ પણ ખૂબ છે. આતરસુંબા થી અમદાવાદ કપડવંજ જવા માટે પાકા રસ્તાની સગવડ છે. બ્રાંચ પોસ્ટ ઓફિસ, પોલીસ સ્ટેશન, સરકારી ડાક બંગલો,

આતરસુંબાની મહાલકારી કચેરી, મામલતદાર કચેરી, કોર્ટ કચેરીઓ, અંગ્રેજોના સમયથી દોઢસો વર્ષ પહેલાંનું આતરસુંબાનું પોલીસ સ્ટેશન, પરીક્ષેત્ર વન અધિકારીની કચેરી, સીટી સર્વે કચેરી, જૂનો રેવન્યુ ચોરો, પંચાયત ઓફિસ, સરકારી દવાખાનું, પ્રસુતિ ગૃહ તથા એક પશુ દવાખાનું, તેમજ જે.સી.દાણી વિદ્યામંદિર, એક લાયબ્રેરી વગેરે આવેલા છે.

શ્રી ગોકુલનાથજી મંદિર, શ્રી ત્રિકમજીનું મંદિર શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર, શ્રી રામજી મંદિર, શ્રી રામદ્વારનું મંદિર શ્રી ગીતામંદિર શ્રી રણછોડજીનું મંદિર શ્રી નીલકંઠેશ્વર મહાદેવ, શ્રી મહાકાળી માતાનું મંદિર શ્રી ઝાલાબાવજી નું મંદિર, શ્રી ભાથીજી મંદિર બીજા કેટલાક નાના મોટા મંદિરો આવેલા છે. તેમજ મસ્જિદ પરબડી તથા ત્રણ ધર્મશાળાઓ વગેરે છે.

ગામની મધ્યમાં એક પુરાણું જૈન દેરાસર આવેલું છે તેમાં મૂળ નાયક શ્રી વાસુપૂજ્યસ્વામી છે તેમાં બાર પાષાણની મૂર્તિઓ, ૧૦ ધાતુની મૂર્તિઓ, ૨ ધાતુના સિદ્ધ ચક્ર અને ૨ સિદ્ધ ચંત્રના પતરા છે. ૧૨ મુર્તિઓ પૈકી ૨ મૂર્તિઓ ઘણી પ્રાચીન એટલે કે દસમી સદીની હોવાનું મનાય છે. દર પૂનમે આજુબાજુના આંત્રોલી, ઘડિયા, નિરમાલી, બહિયલ, ખડાલ, વગેરે ગામોમાંથી યાત્રાળુઓ આ દેરાસરે આવે છે.

આ આ ગામમાં મુખ્ય ઉદ્યોગ તાવડા, લોઢી, તાવડી ઓ, છરી ચપ્પુ વગેરે લુહારી કામ મુખ્ય હતું. આ બધી વસ્તુ ખૂબ જ વખણાય છે અહીંની બાંધણીનું રંગાટીકામ પણ વખણાતું હતું.

આતરસુંબાની સુરક્ષા અને સલામતી માટે ગામની ફરતે બનાવામાં આવેલ પુરાતનકોટ .. કિલ્લો... પુરાતન વાવ... પાતરનો ફૂવો... વાલરીયા તલાવ... આતરસુંબાની એ શેરીઓ, પોળો, ગલીઓ... ભાઉવાડો, માતાવાળી ફળી, દાણીવાડો, સોનીવાડો, ચોરાવાળી ફળી, રામજી મંદિરવાળી ફળી, ગાંધીવાડો, મહાદેવવાળી ફળી , ગૌશાળા , કાછીયાવાડ, કુવાવાળી ફળી, કુંભારવાડો, રોહિતવાસ, વણકરવાસ, ગરોડવાસ, હરિજનવાસ, કડીયાવાડ, જૂનાકોટ, ખત્રીવાસ, ચૂડગરવાડ, રંગાટીવાસ, દલુનુ ફડીયુ, ફકીરવાડો, રજપૂતવાળી ફળી, ઠાકોરવાસ, ઓડવાડો, પટેલવાડો, સિંધિવાડો, માળફળી, ગલાબપુરા, સોલંકીપરા, ઈભુચાચાનો ટેકરો, ઈન્દીરાનગર બધું જ આજે પણ નજર સમક્ષ રમ્યા કરે છે. વડીલો એમ કહે છે કે, એ જમાનામાં આતરસુંબાના બજારમાં હકડેઠઠ ભીડ રહેતી. આતરસુંબાથી સેંકડો કિમી દૂર મુંબઈ, અમદાવાદ સહીતના શહેરોમાં વસવાટ કરતાં સેકડો નગરજનો વર્ષમાં એકવાર ઉનાળામાં વેકેશન માણવા એક માસ માટે આતરસુંબામાં આવતા.

 ChapRaj

ગામનાં તમામ મકાનો ઉનાળામાં ખૂલી જતાં. ખળખળ વહેતી આતરસુંબાની વેત્રવતિ - વાત્રક નદીના કિનારે એ જમાનાના વડીલોએ બનાવેલ લાંબા ઘાટ - વાત્રક નદીના કિનારા ઉપર સાંજે ગામ આખું ઉમટી પડતું. વાત્રક નદીમાં આબાલવૃદ્ધ સૌ કોઈ સ્નાન કરતાં અને આનંદ કિલ્લોલ કરતા. વહેલી સવારે ઉનાળામાં કેરી અને શાકભાજીનું અલગ માર્કેટ ભરાતું...!!

અત્યારે હાલમાં અહીંના સુંદર કલાત્મક કોતરણી વાળા મકાનોની હાલત ખુબ ખરાબ છે. અહીના ઘણા ખરા મકાનો બંધ હાલતમાં છે. ધીરે ધીરે અહીંનું રાચરચીલું, મકાન માલિકો કાઢીને વહેંચી રહ્યા છે. તેના સ્થાને નવું મકાન બનાવી રહ્યા છે. તેમની પણ કાંઈ મજબૂરી હશે નહીતો પોતાનો આ ભવ્ય વારસો કોણ વહેંચવા કાઢે હાલમાં આને મેન્ટેનસ કરવું ખૂબ ખર્ચાળ સાબિત થાય છે. અને આના જોઈએ એવા કારીગરો મળવા મુશ્કેલ છે. જેથી આતરસુંબાની ઐતિહાસિક ઘરોહર ધીરે ધીરે નષ્ટ પામી રહી છે. જેના થી થોડાક સમયમાં આ અદભૂત કાષ્ટ કોતરણી વાળા મકાનો જોવા મળશે કે કેમ એ મોટો પ્રશ્ન છે...?

તે વાતનું દુઃખ થાય છે. જો સરકારશ્રી અમદાવાદની જેમ અહીંના હેરીટેજ મકાનોની સારસંભાળ માટે આ લોકોને યોગ્ય વળતર આપીને આ મકાનો બચાવી લેતો આનો પણ ભવ્ય ઇતિહાસ અને કાષ્ટ કોતરણી બચાવી શકાય તેમ છે. જેથી આવનારી પેઢીને આપણો ભવ્ય વારસો જણાવી શકીએ. તો એક વધુ ઐતિહાસિક મહત્વ ધરાવતું હેરીટેજ આતરસુંબાને હેરીટેજ વિલેજ કે પ્રવાસન સ્થળ તરીકે વિકસાવી શકાય.

અરુણોદય - જાન્યુઆરી ૨૦૨૩

www.vadgam.com